

LESBRIEF MÉÉR MUZIEK IN DE KLAS

‘Muziek uit alle windstreken’

Doelen:

De leerlingen....

- kunnen muziek uit verschillende landen en culturen onderscheiden en plaatsen.
- zijn zich ervan bewust dat er in alle culturen bij belangrijke gebeurtenissen vaak muziek gebruikt wordt.
- weten dat overal ter wereld snaar-, slag-, toets- en blaasinstrumenten zijn ontwikkeld, met elk hun eigen geluid.
- weten dat muziek op verschillende plekken in de wereld verschillende functies kan hebben: saamhorigheid creëren, troost bieden, feestvreugde verhogen, rituelen begeleiden en/of aanmoedigen.

Benodigheden:

- Digitaal schoolbord met internetverbinding.
- De linkjes uit deze lesbrief.
- Eventueel muziekinstrumenten uit verschillende culturen.

Tijdsduur: Circa 60 minuten. Het is aan te raden het lesmateriaal over twee lessen te verdelen of een selectie te maken van de aangeboden suggesties.

De schuingedrukte informatie in deze lesbrief kan steeds als basis gebruikt worden om de lesonderdelen te introduceren.

1. Inleiding

In deze les maken de leerlingen kennis met overeenkomsten en verschillen tussen muziek uit verschillende landen en culturen. Ook leren ze dat de rol en functie die muziek heeft per cultuur kan verschillen.

Als er iets is wat alle mensen op de wereld met elkaar delen, is het wel muziek. In alle tijden, in alle landen, in alle culturen speelt muziek een rol. Zo heeft ieder land een volkslied en hebben veel landen muziek die kenmerkend is voor hun cultuur, of sterker nog: onderdeel is van hun cultuur. In Ierland kun je bijvoorbeeld geen café binnenlopen of er wordt wel muziek gemaakt.

Voorbeeld Ierse muziek: <https://www.youtube.com/watch?v=O9a8pVGa1Mo>

2. Luisterquiz

Hoe muziek klinkt, verschilt soms erg per land of cultuur. Via de website muzieklesopschool.nl kun je een korte luisterquiz doen om te testen of de leerlingen muziek kunnen koppelen aan een land of werelddeel.

<https://muzieklesopschool.com/quizen-bb-2/>

Het is interessant om na elk antwoord te bespreken waaraan de leerlingen horen wat de oorsprong van de gebruikte fragmenten is.

3. Muziekinstrumenten

Waarschijnlijk hebben bij de antwoorden van de luisterquiz de muziekinstrumenten een rol gespeeld. Zo niet, laat de fragmenten dan nog eens horen met daarbij de opdracht de gebruikte instrumenten te benoemen.

In elk land worden er andere muziekinstrumenten gebruikt. Toch zijn er ook veel overeenkomsten. Zo zijn bijna alle muziekinstrumenten op de wereld wel in te delen in één van de volgende hoofdgroepen: slaginstrumenten, toetsinstrumenten, snaarinstrumenten en blaasinstrumenten.

Laat leerlingen de instrumenten die in de luisterquiz naar voren kwamen indelen in de genoemde groepen. Indien mogelijk is het leuk om een aantal instrumenten in het echt of via internet te laten zien. Bijvoorbeeld een Afrikaanse djembé tegenover een fanfaretrom. Of een klassieke gitaar en een Arabische luit. Het Tropenmuseum heeft een online quiz over muziekinstrumenten van over de hele wereld: <https://tropenmuseum.nl/nl/basisonderwijs/daar-zit-muziek-in/muziekquiz>

Ook hierbij kun je de instrumenten indelen in de verschillende hoofdgroepen.

4. Smaken verschillen

Ieder mens heeft zo zijn eigen smaak en voorkeuren, ook bij muziek. Wat de één mooi vindt, vindt de ander vreselijk. Gelukkig maar, anders zou het een saaie boel worden. Maar tussen landen en culturen zijn er ook verschillen in wat mooi gevonden wordt. Traditionele Afrikaanse muziek bestaat vaak uit hele ingewikkelde ritmes met veel herhalingen. Typisch Aziatische melodieën gebruiken vaak minder tonen dan Westerse muziek. Westerse muziek werkt vaak met de do-re-mi toonladder die uit acht tonen bestaat. In China bijvoorbeeld worden vaak maar vijf tonen gebruikt.

Dit kun je demonstreren door op een keyboard of piano alleen de zwarte toetsen te gebruiken. Als je dan 'zomaar' wat speelt klinkt het al snel 'Chinees'. Dit heet een pentatonische toonladder, van het Griekse 'penta' (vijf).

In Arabische muziek worden soms juist extra toonhoogtes gebruikt die in Westerse muziek eigenlijk niet voorkomen. Om dat op een piano te kunnen spelen zou je extra toetsen moeten toevoegen tussen de normale toetsen. Niet-Arabische oren zijn daar niet aan gewend en vinden dat heel vreemd klinken. Zo'n piano is echt gebouwd! Luister maar eens.

Laat het fragment horen van dit pianostuk met zogeheten 'kwarttonen':
<https://www.youtube.com/watch?v=v5sl-s4E9js>

Bespreek na afloop met de leerlingen hoe ze het vonden.

5. De rol van muziek

Muziek uit andere culturen klinkt niet alleen anders. Hoe muziek gebruikt wordt en wanneer het gespeeld wordt, verschilt ook per cultuur, hoewel er ook overeenkomsten zijn. Er wordt overal op de wereld muziek gemaakt om te feesten, te troosten, mensen te verbinden, aan te moedigen, indruk te maken en om rituelen te begeleiden. Maar ook hier zijn er verschillen in de manier waarop.

In Nederland is muziek vaak vooral amusement. Op de radio, tijdens het werken of sporten, of bij een concert. In veel andere culturen is muziek veel meer een belangrijk onderdeel van de samenleving. Onder andere bij religie. In deze aflevering van school- TV zie en hoor je religieuze Gnawa muziek uit Marokko: <http://schooltv.nl/video/gnawa-muziek-een-mix-tussen-ritmes-en-religieuze-liederen/#q=direct%2Omuziek>

Bespreek met de leerlingen verschillen tussen religieuze muziek uit verschillende culturen. Denk daarbij aan psalmen, Gospelmuziek of klassieke missen van bijvoorbeeld J.S. Bach.

6. Haka

Het gebruik van muziek bij sportwedstrijden is ook universeel. De leerlingen kennen vast wel de IJslandse 'haka' van tijdens het WK voetbal van 2016: <https://www.youtube.com/watch?v=S8H-a8HTQL8>.

De Haka komt oorspronkelijk van de Nieuw-Zeelandse rugby-spelers die het weer gebaseerd hebben op een Maori ritueel.

Opdracht: Laat de leerlingen maar eens Googelen op 'Haka New Zealand' voor voorbeelden. Vervolgens kan je ze in groepjes of klassikaal zelf een Haka laten maken, met gebruikmaking van geluiden en beweging. Bespreek van te voren aan welke voorwaarden de Haka moet voldoen (tijdsduur, gelijkheid van bewegingen, sfeer). Is er een gelegenheid om hem in te zetten? Een sport-toernooi, gymles, weekafsluiting, dagopening?

7. Smeltkroes

Je ziet het al aan het voorbeeld van de Haka: De afgelopen decennia raken culturen en dus muziekstijlen van over de hele wereld steeds meer vermengd. Dat komt doordat mensen makkelijker kunnen reizen dan vroeger en natuurlijk doordat via internet uitwisseling kan plaatsvinden. Jan Smit heeft bijvoorbeeld een nummer gemaakt met Damaru, een bekende Surinaamse zanger. Ze zingen samen Tuintje in mijn hart:

Laat het lied horen en eventueel meezingen.

<https://www.youtube.com/watch?v=ETfr8nWu9Xg>

De liedtekst vind je hier: <http://songteksten.net/lyric/7408/80497/damaru/mi-rowsu-tuintje-in-mijn-hart.html>